

Hegyvidéki erdők életközössége

Tantervi háttér

Előzmények

1. tartalmi

- életközösség
- lombhullató, örökzöld
- porzós és termős virág, megporzás
- telepes test
- állatok csoportjai különböző tulajdonságaik alapján
- összetett gyomor, kérődző állat
- gerinctelen állatok egyedfejlődési típusai
- a környezet – szervezet – életmód és szervek felépítése-
működése közötti összefüggés

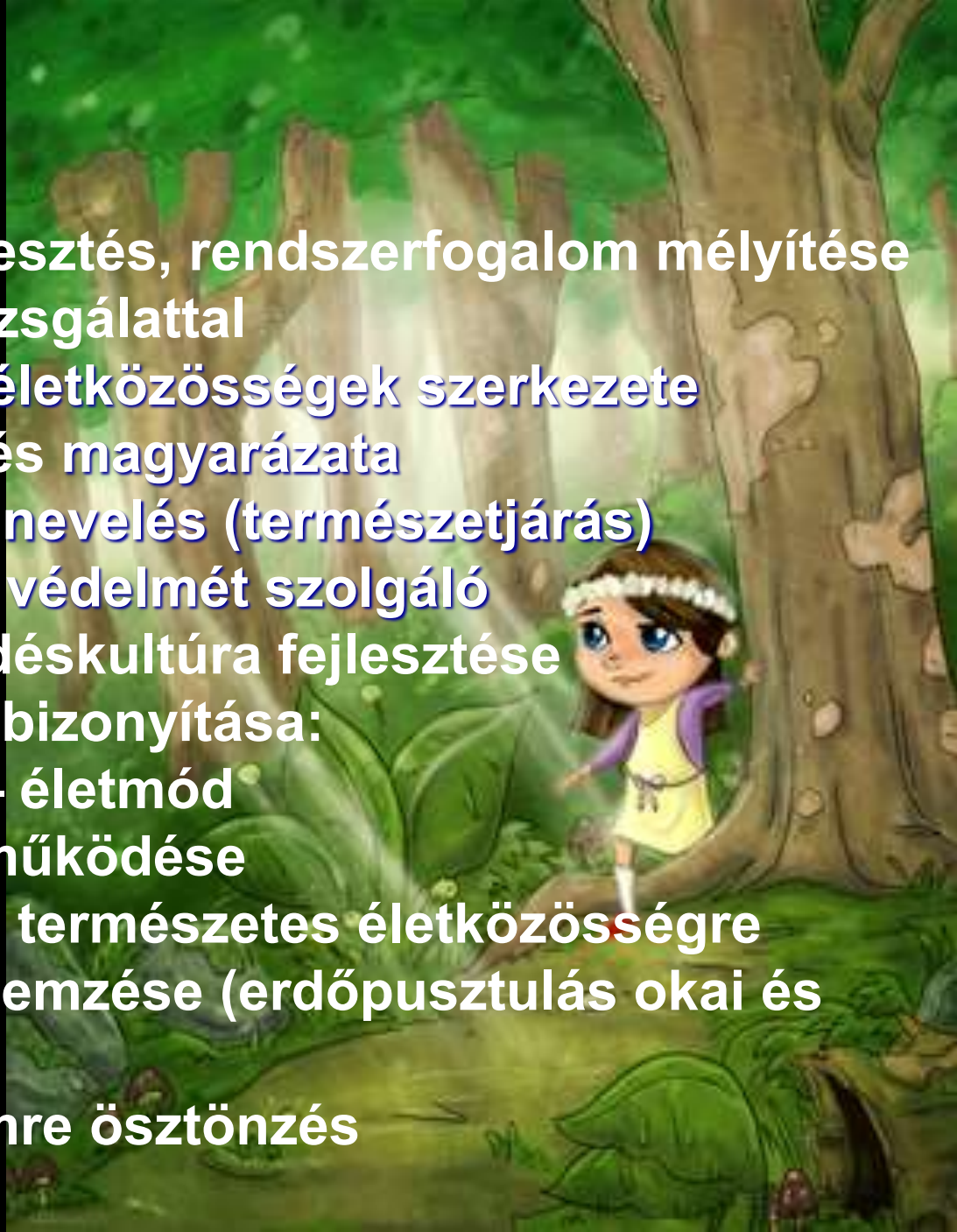
2. tanulástechnikai

- élőlények bemutatásának algoritmus

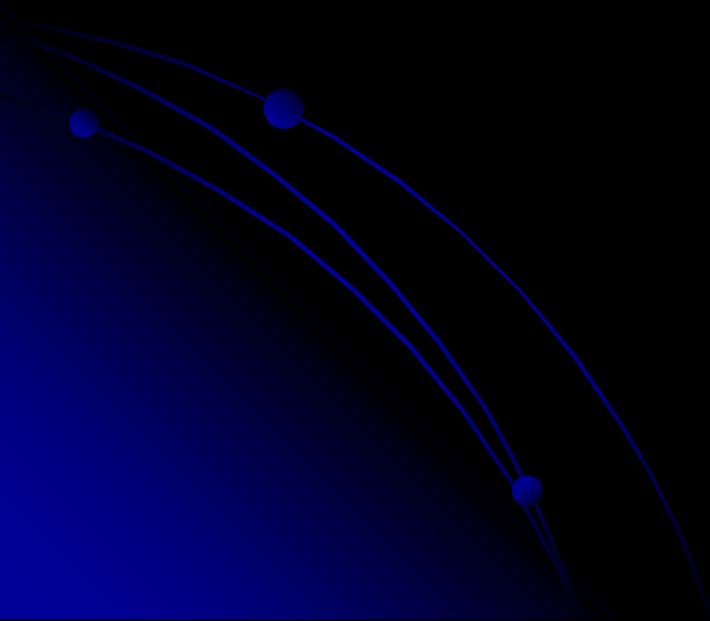
Fejlesztési célok

- Rendszerszemlélet-fejlesztés, rendszerfogalom mélyítése ökológiai szemléletű vizsgálattal
- Környezeti tényezők – életközösségek szerkezete összefüggés feltárása és magyarázata
- Egészséges életmódra nevelés (természetjárás)
- A természeti környezet védelmét szolgáló magatartás- és viselkedéskultúra fejlesztése
- Oksági összefüggések bizonyítása: környezet – szervezet – életmód a szervek felépítése – működése
- Az emberi tevékenység természetes életközösségre gyakorolt hatásainak elemzése (erdőpusztulás okai és következményei)
- Aktív természetvédelemre ösztönzés

Erdei mesék

Milyen az erdő a mesékben?

Lázár Ervin: A négyszögletű kerek erdő

Erdő = természetes vagy telepített élőhely, amelynek jellegét fák sűrű csoportja határozza meg

Erdő = a földművelésügyi miniszter által rendeletben meghatározott fajú fás növényekből és a társult élőlényekből kialakult életközösség, függetlenül attól, hogy a faállomány vagy az életközösség valamelyik más eleme átmenetileg hiányzik (erdőtörvény, 2009)

Mit ad az embernek a táj?

kivágott bükkös

kocsánytalan
tölgyerdő

rét

csertölgyerdő

ritkított bükkerdő

bükkerdő

fiatal
bükkerdő

Gyűjtögetés

Mikor mi a teendő?

Leveled jött – ki küldte?

bükk

erdei fenyő

kocsányos tölgy

kocsánytalan tölgy

csertölgy

Nyomkeresés 1. ⇒ mi történhetett itt?

őz

nyúl

róka

szarvas

vaddisznó

Nyomkeresés 2.

Tettesek

A lombhullató erdők szintjei

lombkoronaszint

cserjeszint

gyepszint

mohaszint

Más-e a tölgyerdőben, mint a bükkerdőben?

bükkerdő

laza lombkorona

világos, napfényes

sok cserje

gazdag aljnövényzet

mindig virágos

zárt lombkorona

árnyas

cserje alig

kevés aljnövényzet

korán nyíló virágok

árnyékkedvelők

tölgyerdő (kocsánytalan tölgy)

Miben más a fenyőerdőben?

sűrűn álló fák
zárt lombkorona

árnyas

cserje alig
kevés aljnövényzet

savanyú talaj

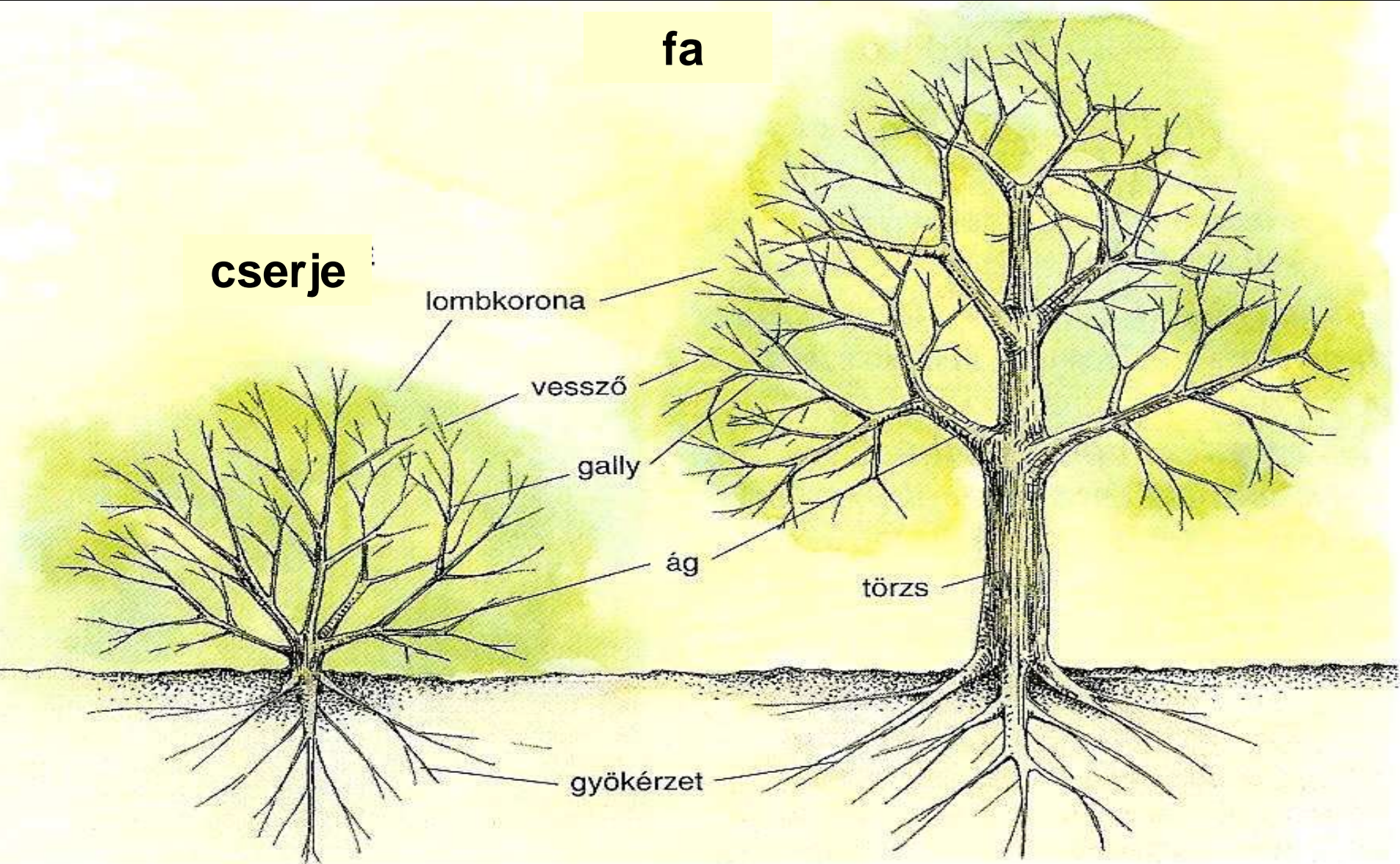

tűlevelek

fenyőerdő (erdei fenyő)

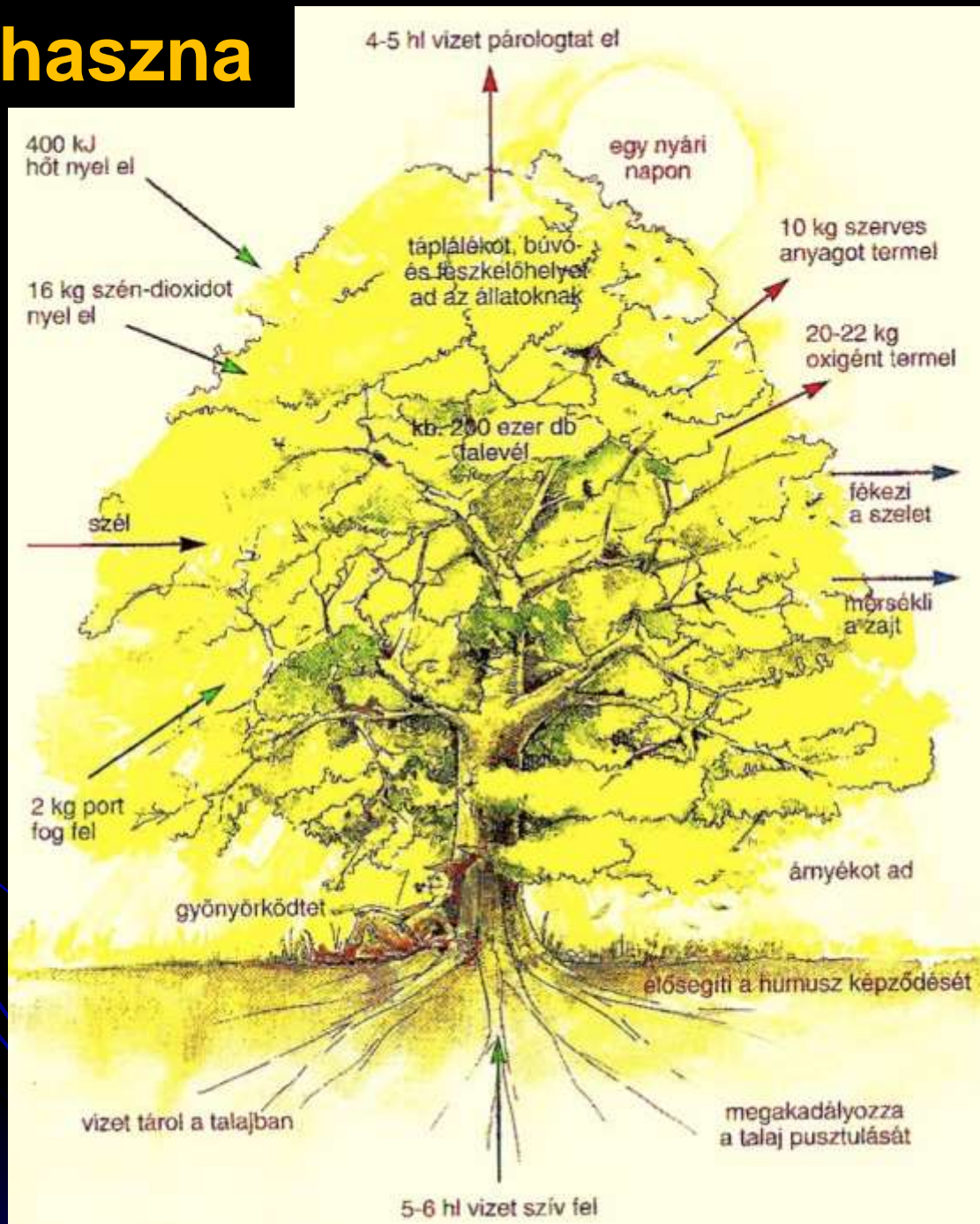

A fás szárú növények testfelépítése

A fa haszna

Alkalmazkodás a télhez

lombhullató fa

rövid
nappalok

↓
kevés
fény

↓
szervezetük
„takarékon”
működik

↑
kevés
víz

↑
fagyott talaj

levelek
ősszel
lehullanak

örökzöld fa

tápanyag
nem
fagy meg

gyanta

levelek
folyamatosan
hullanak

vízfelszívás

a tűlevelek
készítenek
táplálékot

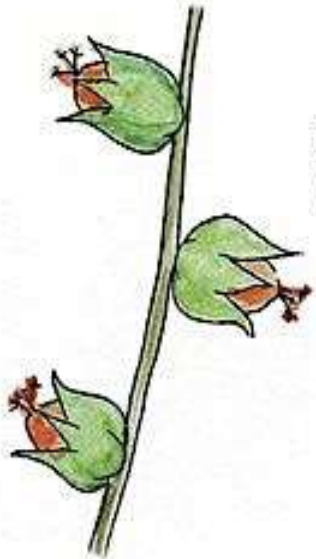
Zárwatermő és nyitwatermő

magház

a termőlevél nem alkot
zárt magházat

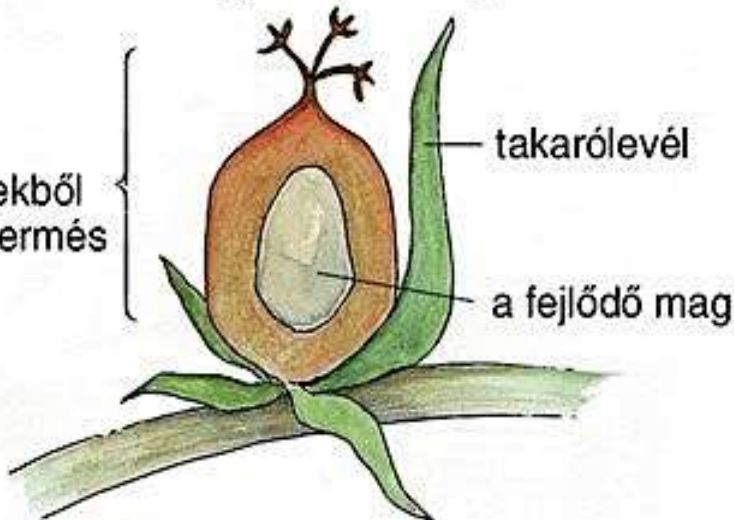
zárwatermő

barkavirágzat
(kocsányos tölgy)

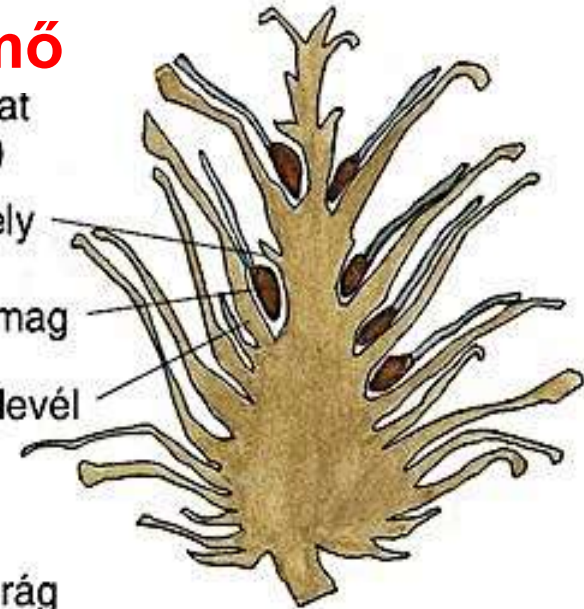
egy termős virág

termőlevelekből
összenőtt termés

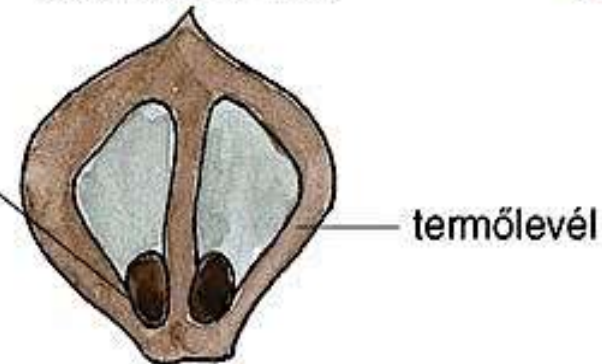

nyitwatermő

tobozvirágzat
(erdeifenyő)

egy termős virág

kapcsolatkeresés

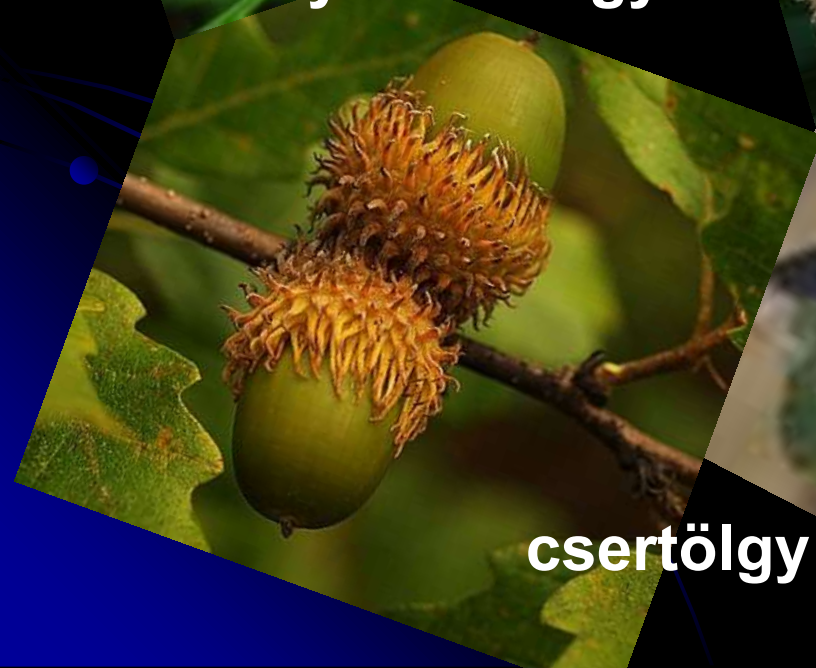
Ki volt Makk Marci és Makk Marcsi?

kocsánytalan tölgy

bükk

csertölgy

kocsányos tölgy

kocsányos

kocsánytalan

A tölgygyermek élete

termős virág

makktermés

megporzás

porzós virágok
barkavirágzat

csírázó mag

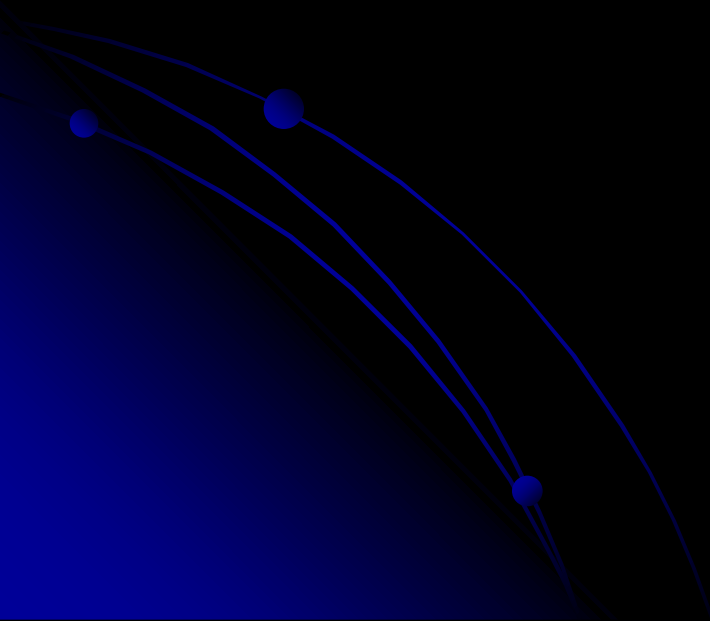

párkeresés

Probléma: milyen jelei vannak az élőlények egymás közötti versengésének az erdőben?

Hogyan találják meg életfeltételeiket a cserjék?

III. eleje

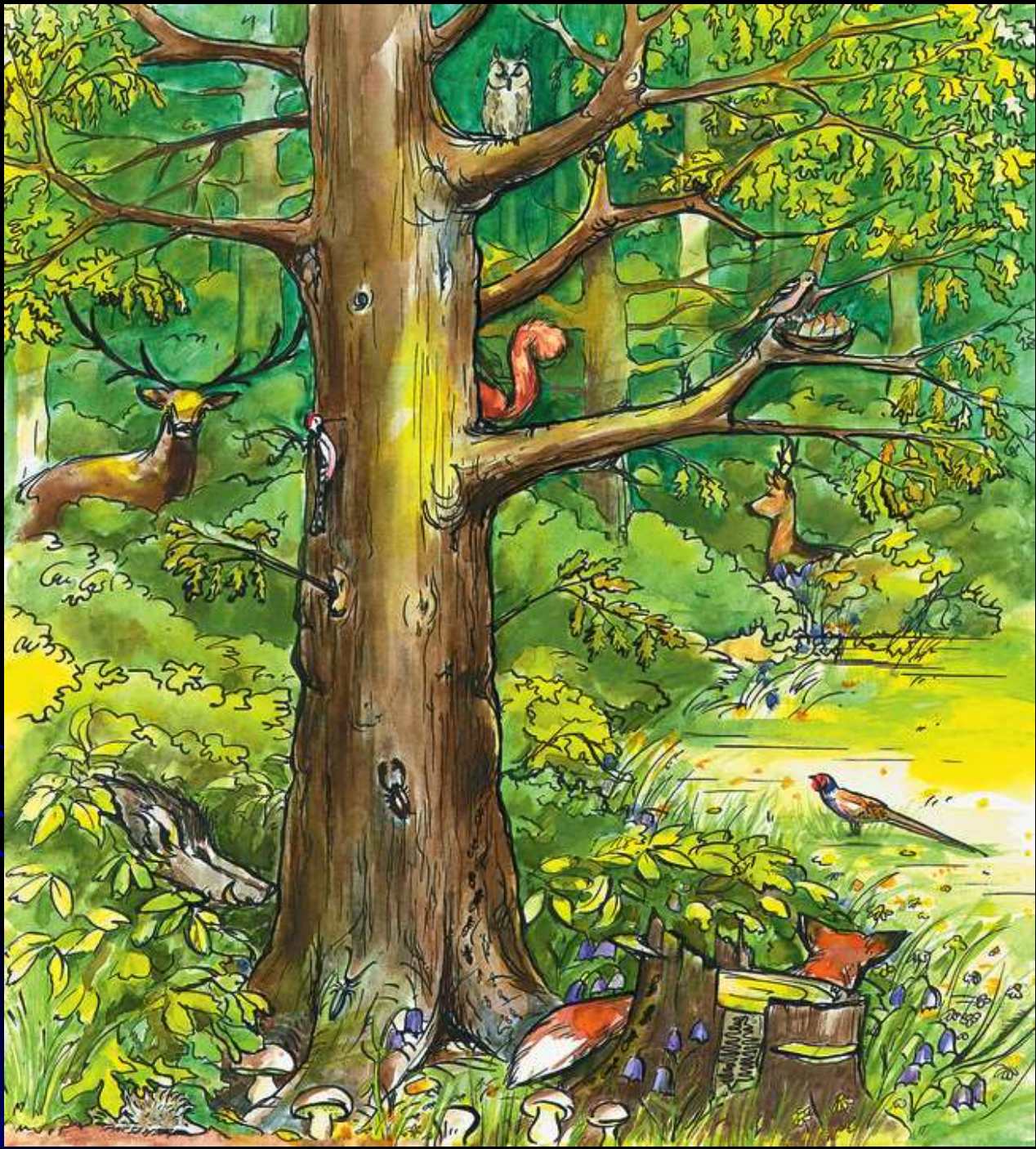
IV – V.

VIII – IX.

X – XI.

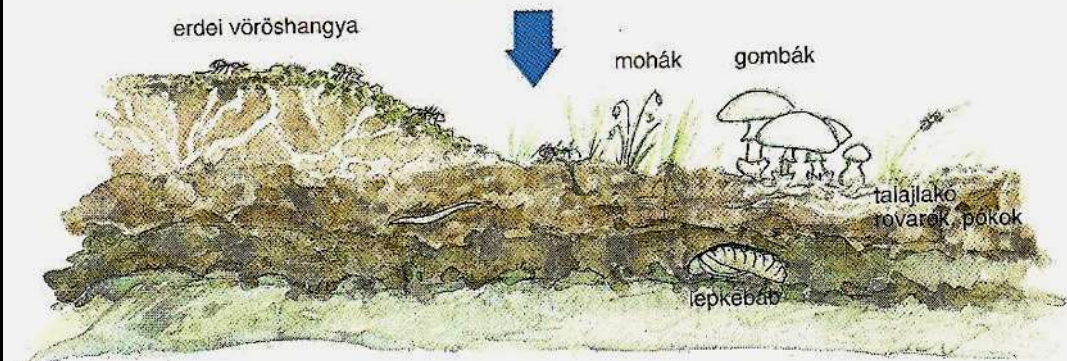
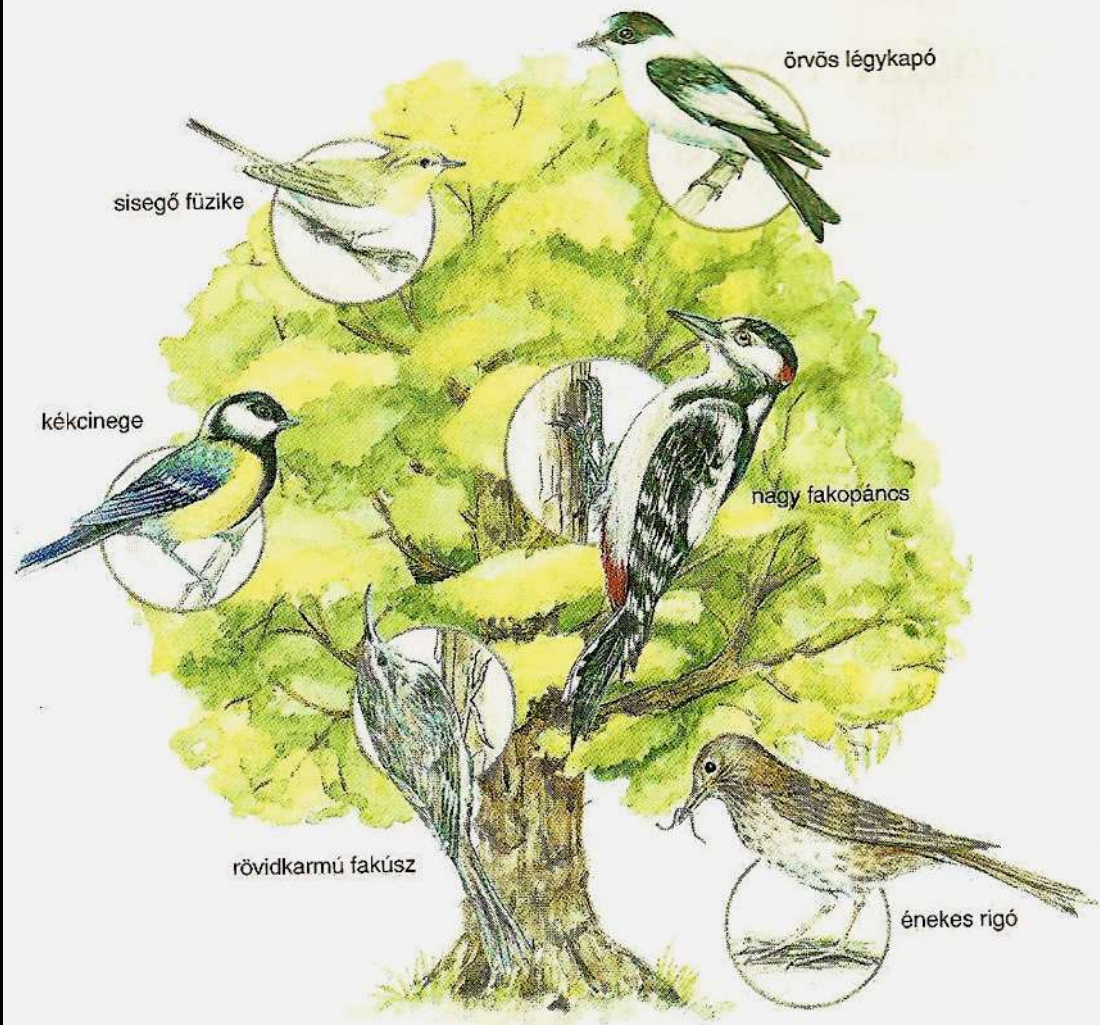

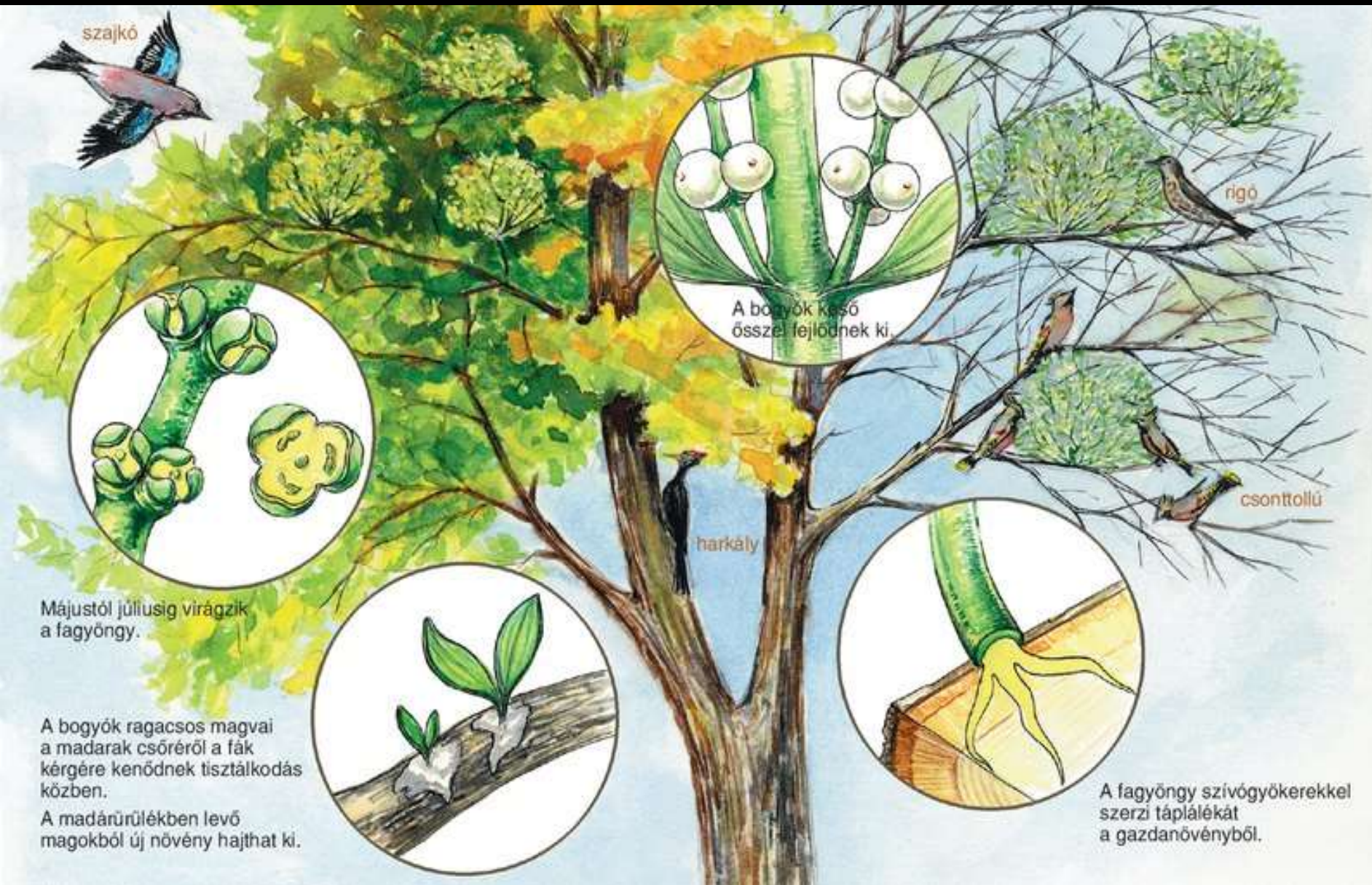

Állati emeletek a fán

Fagyöngy – élősködő növény

szajkó

rigó

csonttollú

harkály

A bogyók késő
ősszel fejlődnek ki.

Májustól júliusig virágzik
a fagyöngy.

A bogyók ragacsos magvai
a madarak csőréről a fák
kérgére kenődnek tisztálkodás
közben.

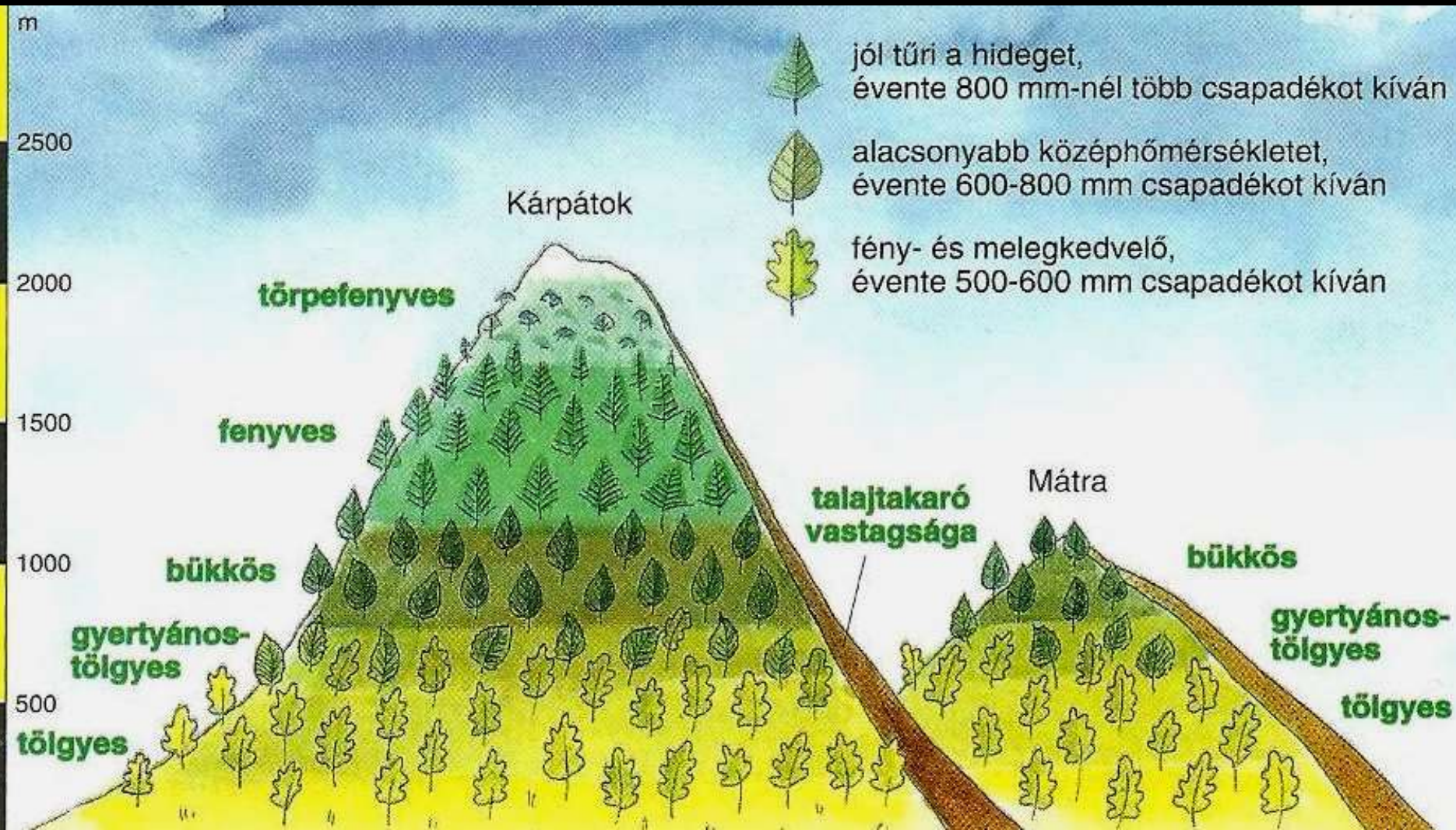
A madárürülékben levő
magokból új növény hajthat ki.

A fagyöngy szívógyökerekkel
szerzi táplálékát
a gazdanövényből.

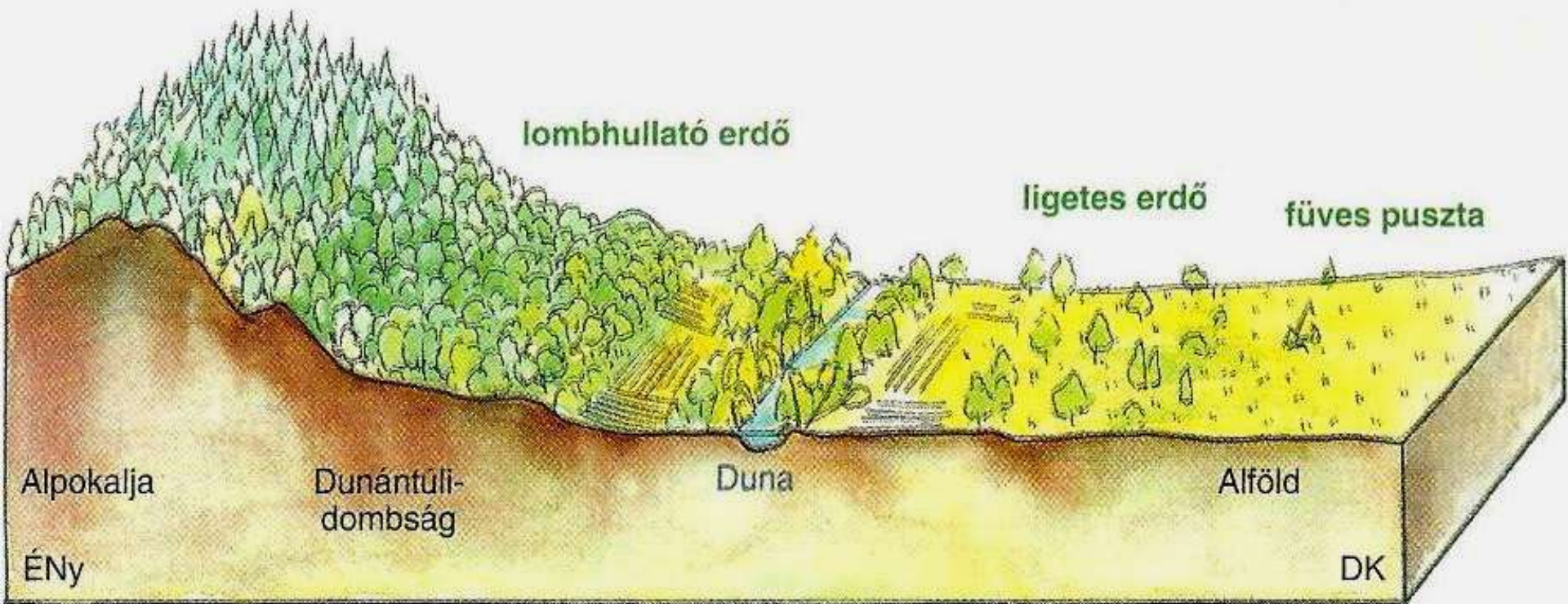

Függőleges növényzeti övezetesség

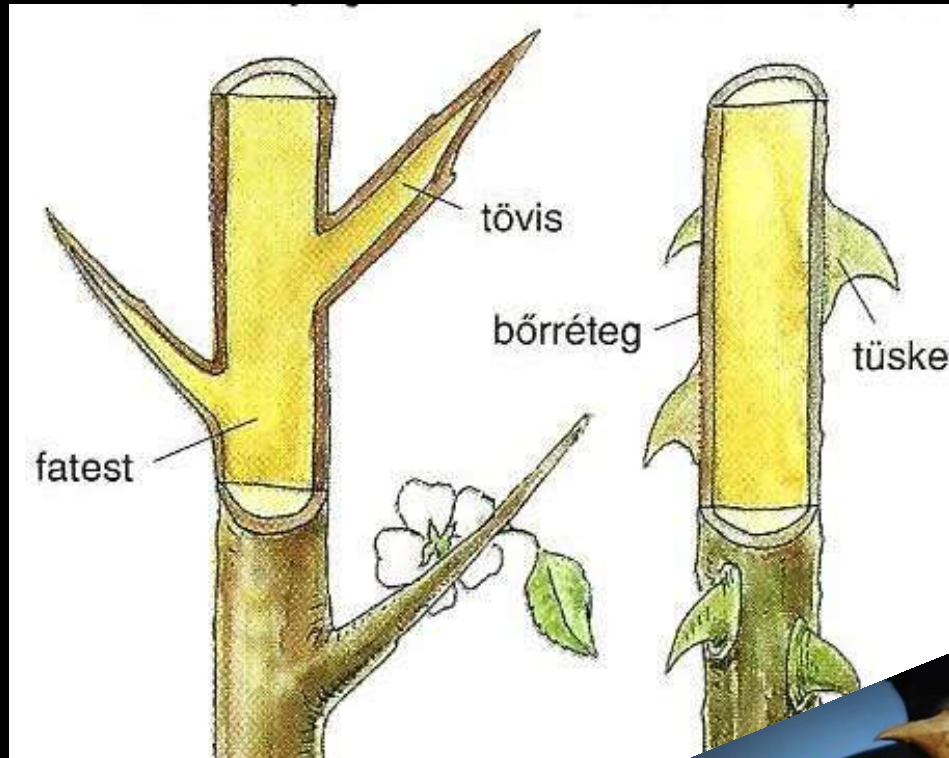
Probléma: hogyan változik a hegyvidéki erdők képe a magasság emelkedésével?

„Nincsen rózsza tövis nélkül”

harasztok

többszörösen
összetett levél

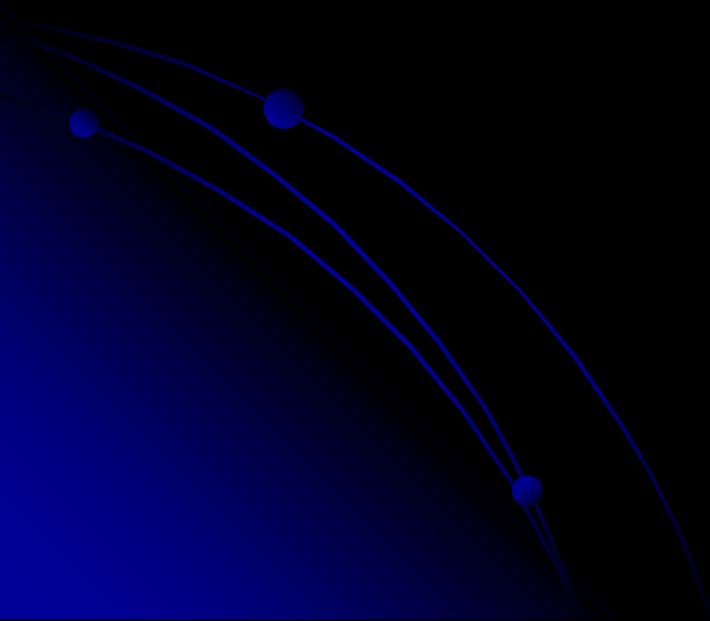
Mohák

Faj: nagy seprúmoha

Probléma: miért lehet meghalni gombamérgezésben?

A gombák gyűjtésének és fogyasztásának szabályai

Ehető és mérgező gombák

erdei csiperke

gyilkos galóca

Gombapárok összehasonlítása

Ehető és mérgező gombák

nagy őzlábgomba

párducgalóca

Ehető és mérgező gombák

császárgomba

légyölő galóca

Ehető és mérgező gombák

vargánya

farkastinorrú

Ehető és mérgező gombák

rókagomba

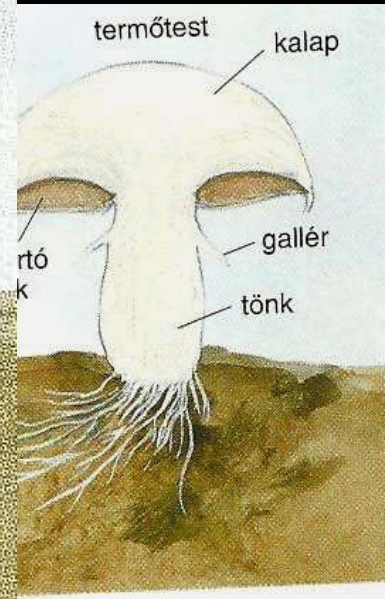
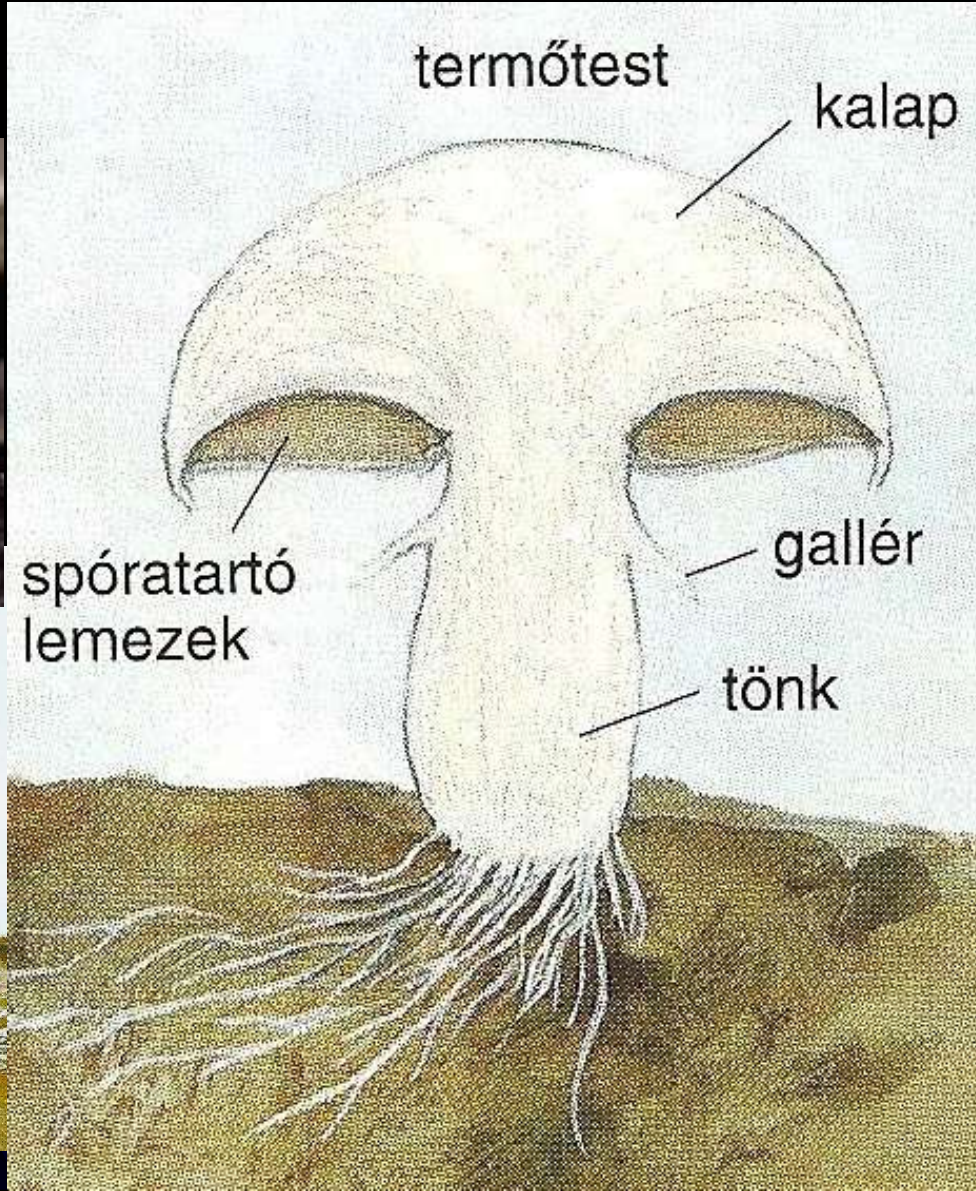
világító tölcsérgomba

Gombák

gombafonalak
szövedéke

külön ország!
korhadéklakók

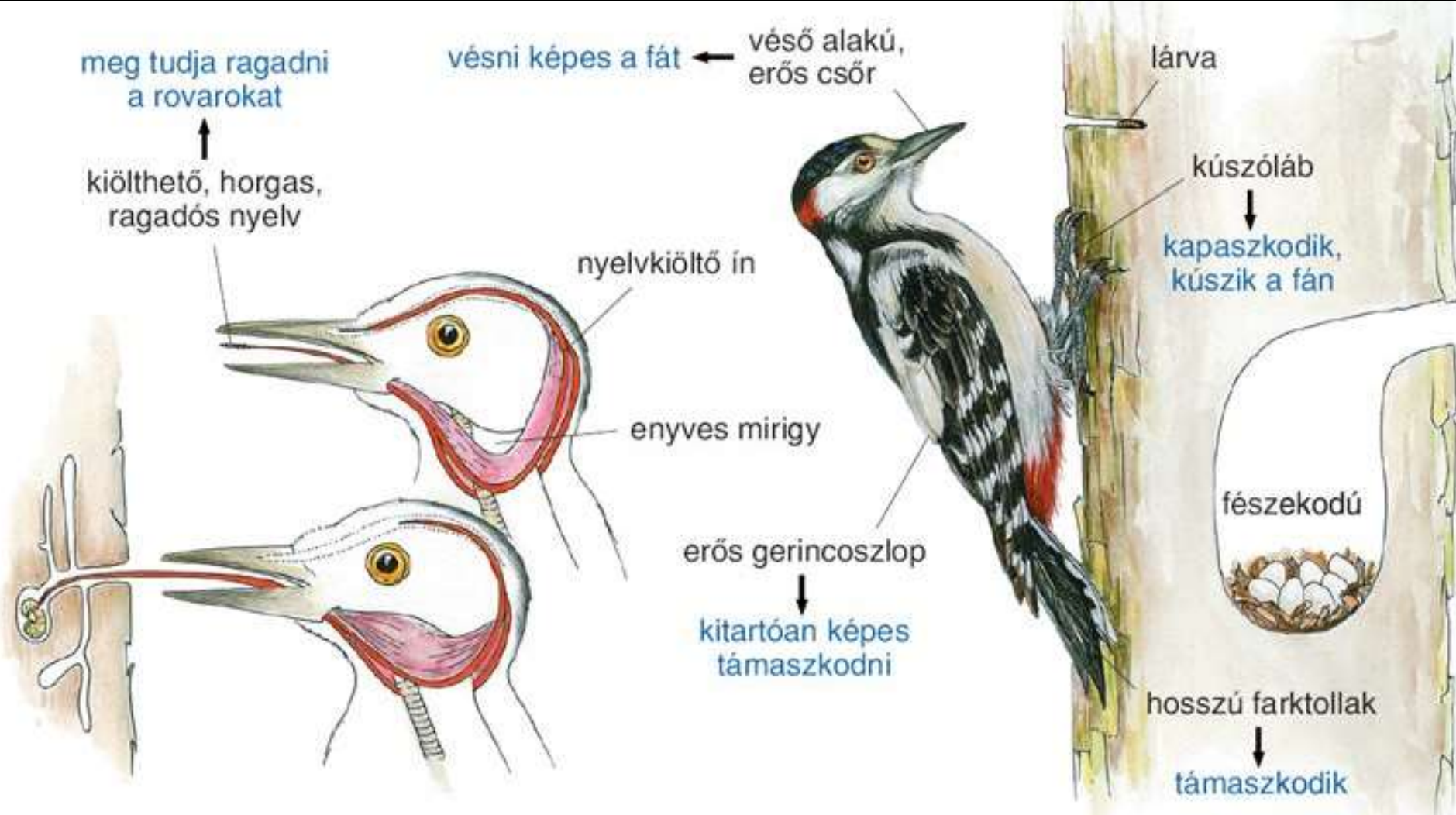

Probléma: miért kedvelt táplálék a vadhús és az erdei gomba?

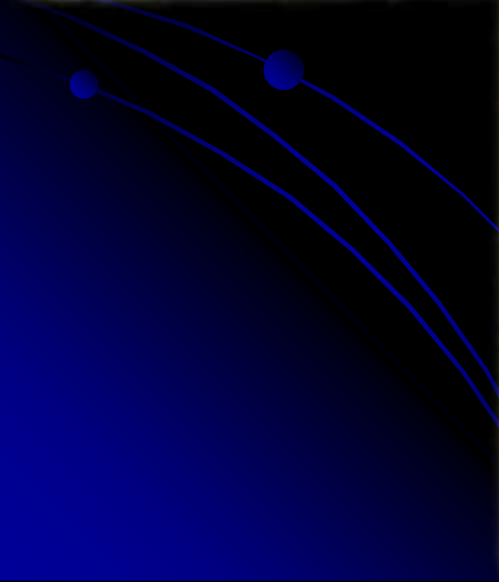

- különleges ízvilág
- kevés zsír
- rostos
- magas fehérjetartalom

Fán élő rovarevő madár

tollpamacs,
az ún. „fül”

nagy fej

előre néző,
nagy szemek

tág szembogár

nagy szárnyak,
dús, tömött,
puha tollazat

rövid
farktollak

szét tudja tépni
a zsákmányát

a felső káva
hajlott, hosszú

éjjel is jól lát

nesztelenül repül

tépőcsőr

zsákmányol

kapaszkodik

vetélőujj

hegyes, hor-
gas karmok

könnyen meg tudja ragadni
a zsákmányát

FÁN ÉLŐ, ÉJSZAKAI RAGADOZÓ MADÁR

Hangoskodó

Harkálykopogás

Bagolyhuhogás

Szarvasbögés

Cinege

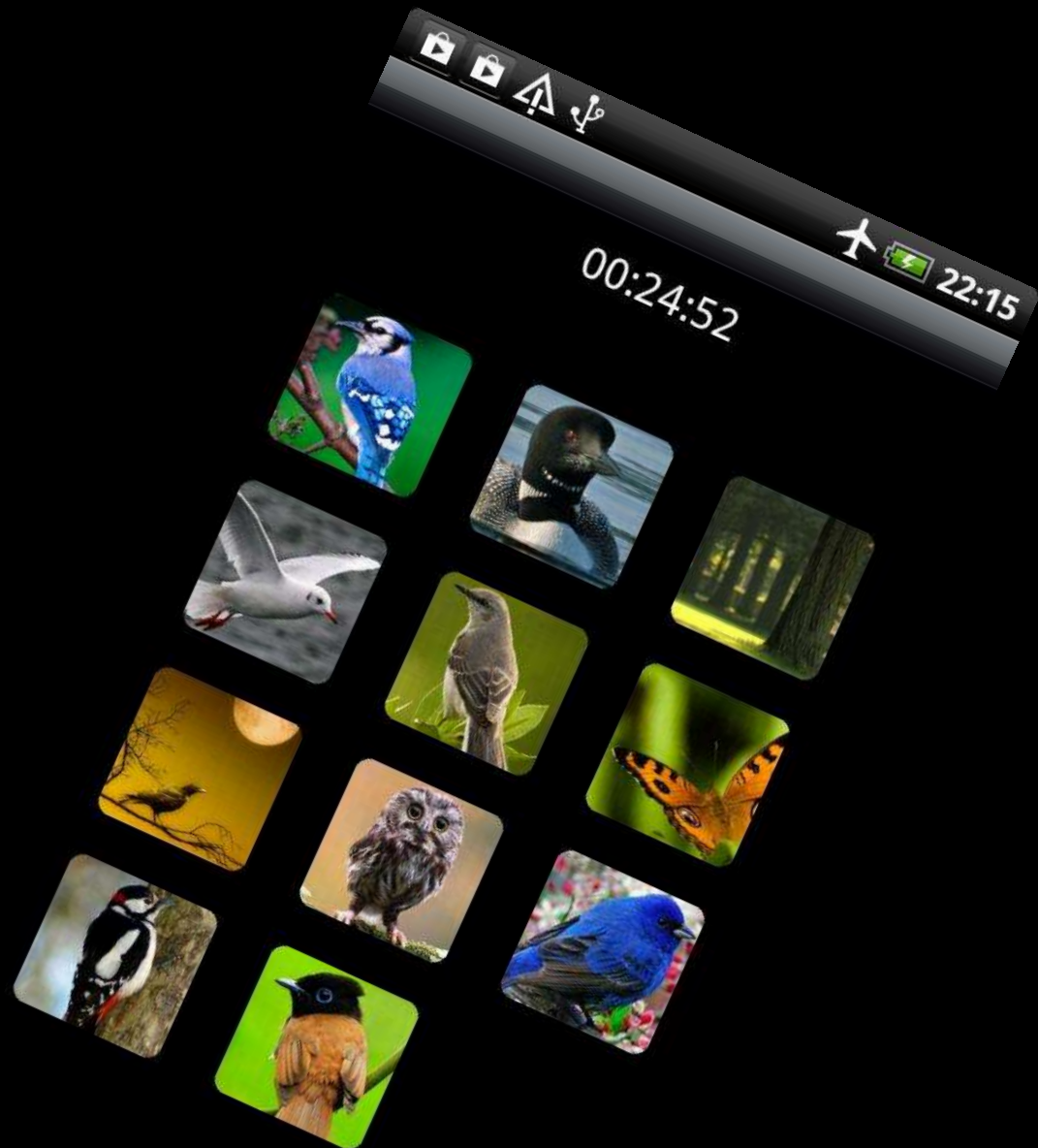
Fácán

Farkasüvöltés

Vadászpuska

Turisták

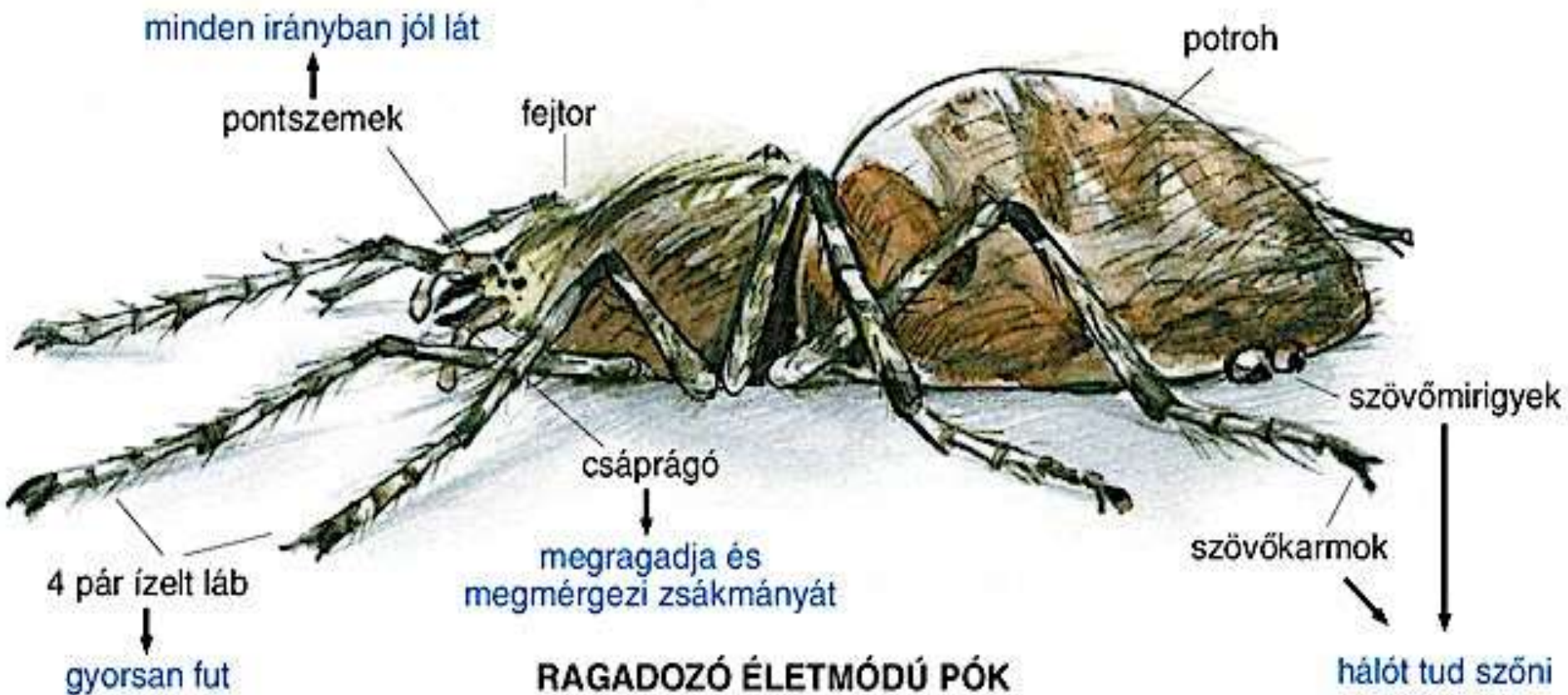
Motoros fűrés

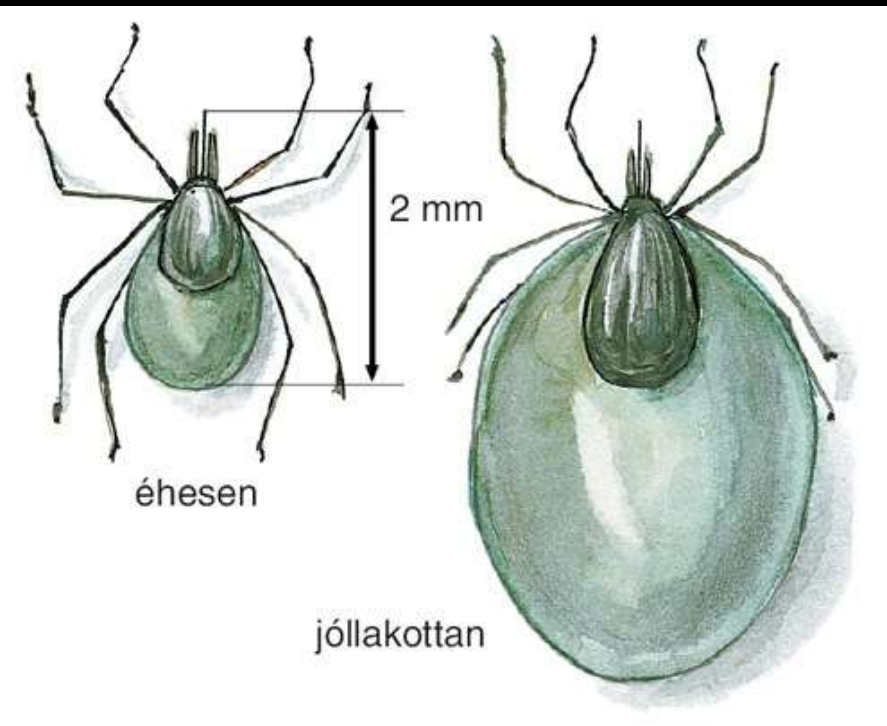

Pókember tulajdonságai

irrealitások
gyűjtése

Probléma: mik a kullancsok által terjesztett betegségek jellemző tünetei? Lehet-e védekezni ellene?

- Lyme-kór
- agyhártya- és agyvelőgyulladás

Pókfonál

Szövőmirigyeikben

folyékony, óriás fehérjemolekulák

(zselés, tojásfehérjéreszerű) → nyor

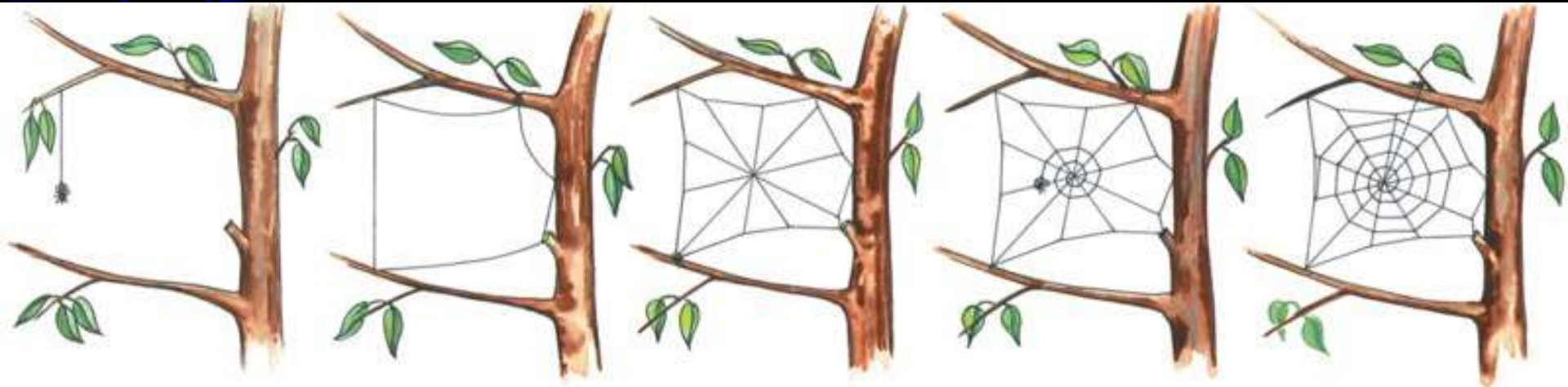
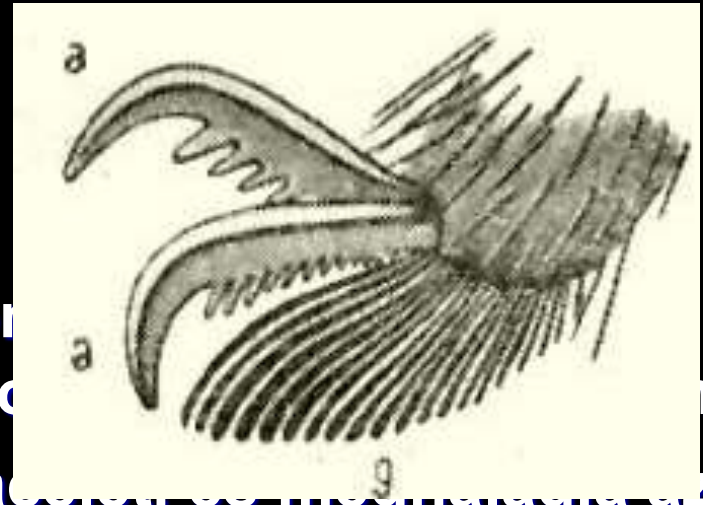
összerendeződnek és a fonál viszkó

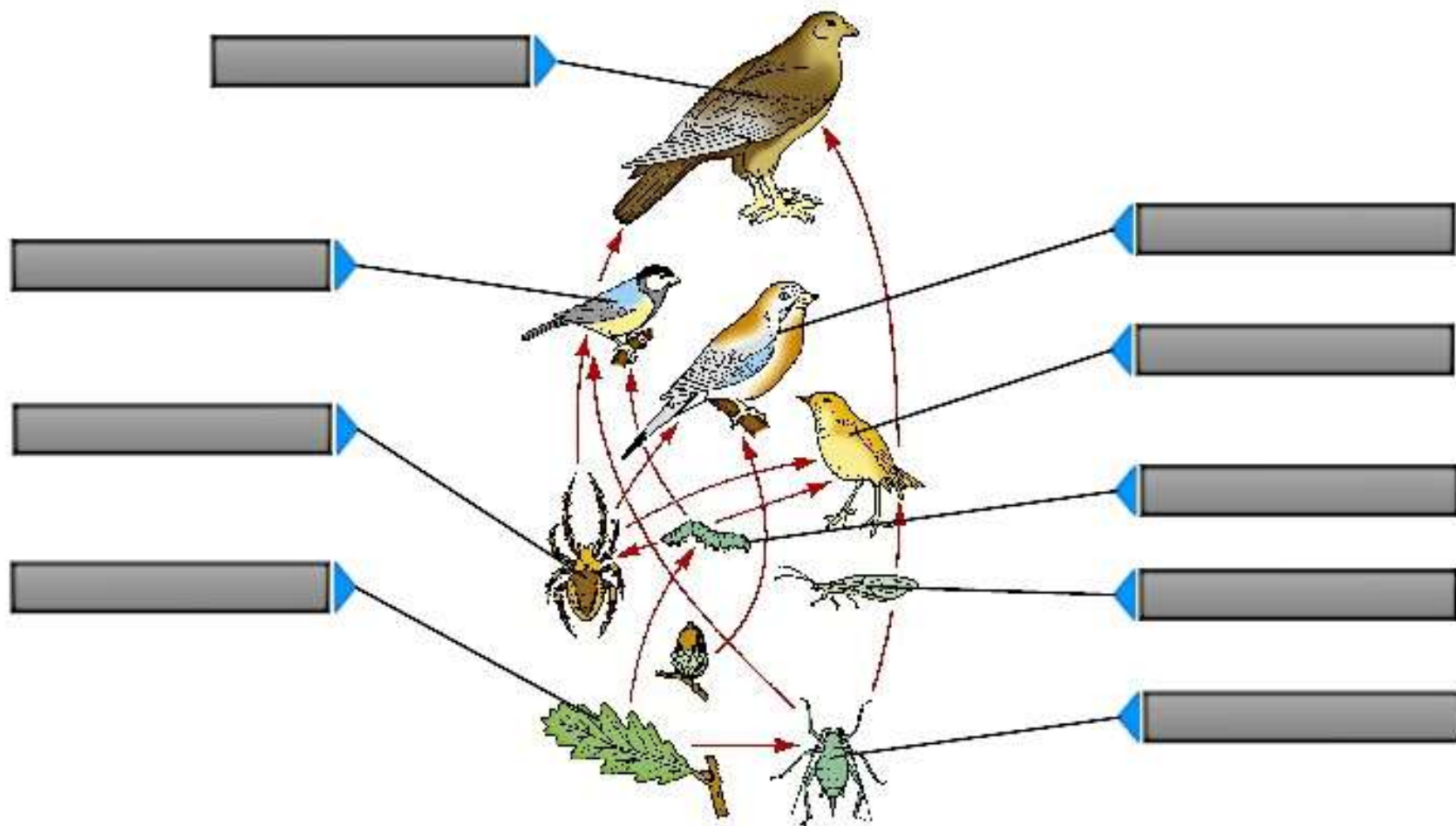
szakítószilárdsága megközelíti az acéét, és meghaladja az

emberi csontét vagy az inakét Kb.80 km pókfonalat kellene

lelógatni ahhoz, hogy a saját súlya alatt elszakadjon

Nyúlékony (szárazon harmadával, nedvesen3x)

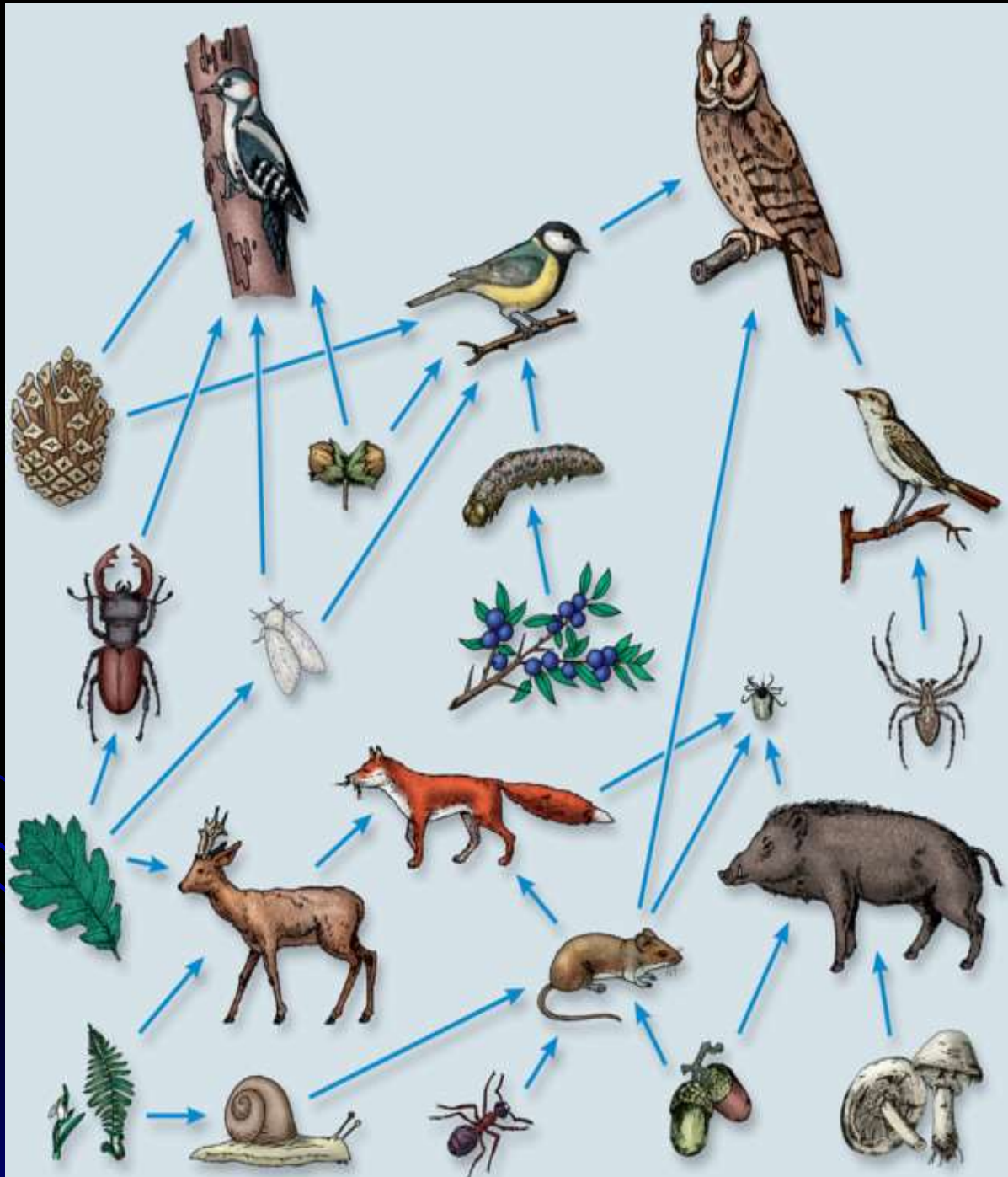

Értékelés

héja	széncínaga	keresztspók
szajkó	sárgarigó	rovarlárva
zöld fátyolka	tölgy	levéltetű

A vadak a téli hideges időkben az emberek segítségére szorúlnak.

Az erdő gondozása az erdőszelvény feladata, aki maga is az erdőben lakik.

Így termesztik az
erdei fákat az erdészetekben.

Elvetik a fák
magjait a talajba.

Gondozzák a növekvő facsemetéket:
kapálják a talajt, öntöznék, permeteznek.

Kiszedik a facseme-
téket a talajból.

Elszállítják a facseme-
téket az erdőbe.

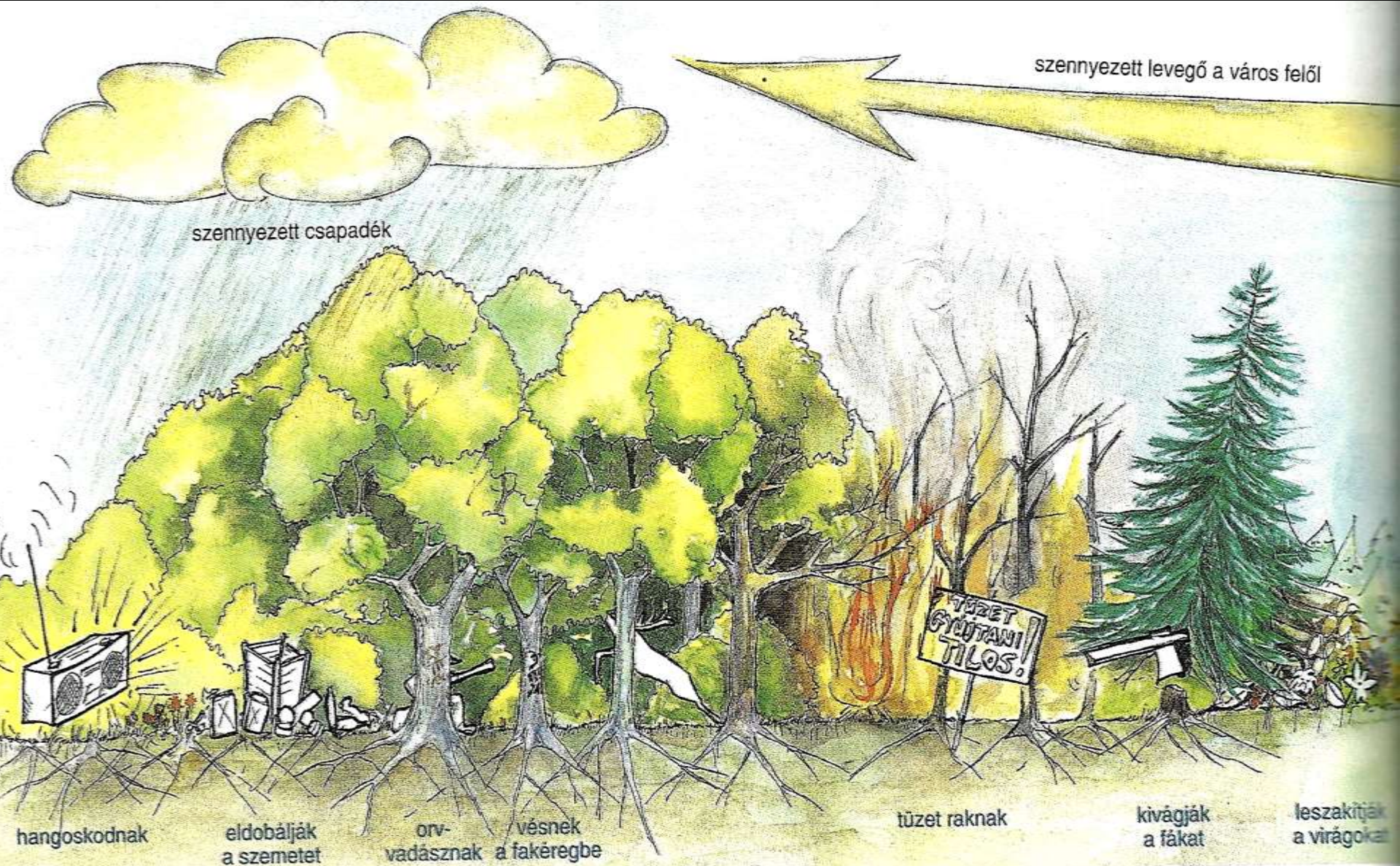

A vadetető élete

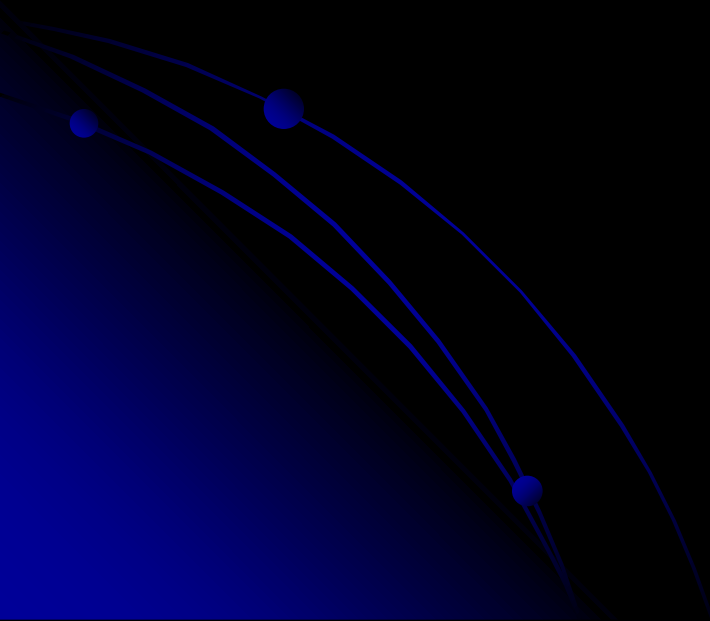

Veszélyben az erdők

Probléma: az erdőjárás magatartási szabályai

Herman Ottó

